

ГОД. XXVI.

ПОЗОРНИШТЕ

ВРОЈ 46

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на чој габака. — Стоја за Нови Сад 80 д. а на страну 1. кр. 20 д. месечно. —

ПОЗОРИШНИ ПРИЈАТЕЉ О ПОЗОРИШТУ.

(Наставак.)

По каткад се разговарамо — управо ишапујемо — о са свим јадним ланалијама, о простиим тоалетним детаљима комада, место да се бавимо о души му. Ономадне, у славном једном модерном комаду, наде ми примера ради на ум сасвим шаја пропрос, да већ одавна писам видеодраме, у којој није било женског подвојчета. У првом антракту проведем разговор о том са својом сусетком. Упозоримо једно друго на то, како је славан и модеран писац данашњег комада, како је, ма да није реалиста у најсемелијем значењу те речи, иако искрснуо из реализма, а свакако спада међу корифеје позоришне садашњости... У ону велику школу, која је укинула „милије“, која је уклонила котурне, а животу прокрила нову улицу. Па онда станемо разглабати, да ли се у животу често јавља подвојчад... У данашњој реалистичној драми јавља се често. Моја сусетка није познавала ни једне једине породице са подвојчетом; писам познавао ни ја. То још није доказ, дабогме...

Дапас, после подужег зрела размишљања, знам већ, рапта је то подвојче. Оно је само собом слабо вероватно, али много штошта чини вероватним. „У животу“ се јавља тек спорадично — али је добра мунитва.

Зар нисте опазили, да се баш код најкориснијих, најпотребнијих ствари тако ретко зна, ко их је изумео? Знамо, да је громовод Франклинов изуметак; но ко је изумео п. пр. — кинобран? Не бих се рад бламирати, али ја мислим да је непознат и онај, што је изумео подвојче. А подвојче је постало скоро исто тако ненакнадиво

као и кинобран. Као год што кинобран на лену времену служи као налица, а на кини као интит противње, тако и подвојче има красан двострук смер. Оно је потреби час ћерка час туђинка. Добром, старом поочиму и помајци оно је мило чедо, осталима је пак, и. пр. њихову сину, красно девојче, као многе красне девојке... Треба промислити, шта то значи. Треба узети на ум: вратило се старинско јединство времена и места; први чин код Милерових, други код Милерових, два или три последња чина промене ради онет код Милерових... Момку и девојци, који у комаду ваља да се узму или бар да се загледају једно у друго, треба дати згодне и природне прилике. Нема за њих другог места до Милерове куће, а немају више ни времена до неколико дана и ноћи... А у нормалним приликама шта и да траже по читаве дане и ноћи код Милерових...? Дакле: он млади газда, она подвојче — — дилема је решена. Могу као брат и сестра живети заједно па иако се могу љубити као драги и драга, а да не дођу у сукоб са човечанским и божанским законима.

Могло би, дабогме, бити и обратно; он подвојче а она права, нормална кћи Богу Амору барем било би то са свим свеједно. Но то би се звало не хтети уважити значај и замашај идеје женског подвојчета у пуном јој обиму. Има ту још нешто више; женско подвојче је више него заљубљена особа: кроз и кроз модерна појава. Персонификовано очекивање и чежња, инкорпорисана жудња за пуним животом и слободом. То је индивидуалитет, који је пресађен у туђу земљу. Њу је стран свет

ма чега ради узео под своје те је она, ма како то звонило парадоксно, природна душманка том страном, добротворном свету. Исто тако, као што је индивидуум свагда душманин приликома, које га спутавају, случајно над њим владају. Па сад је јасно, за што то по што по то мора бити женско, а не може бити посинак. Мушкарц

би се једним замашајем извукао, ослободио. Е, а онда не би било драме, не би било патње, ни спасења. Жена је пак сама идеја патње, пасивности... Она чека и снева, блажена је у патњи, ужива у сновима... Онај велики Он је њој више него муж; он је њен избавилац, њен светолавац.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ј А.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Дипломате“, шаљива игра у једном чину, од Емануела Боздеха, с чешког превела Даринка Калићева. — За тим: „Јованчини сватови“, шаљива опера у једном чину, написали Каре и Барбје, превео Никола Ј. Маријовић, музика од Масé-а.)

Боздехова мала историска шаљива игра, што с натписом „Дипломате“ а у преводу Даринке Калићеве први пут пређе у Новом Саду преко позорнице сад у очи Туцина дне, није непозната српском, бар читалачком, свету. У преводу Срете А. Поповића изашла је с натписом „Државников испит“ у издању Браће Јовановића у Панчеву као 146. свеска некадање њихове Народне Библиотеке. Не наводим то у намери, да пребацим преводилици, што је преводила већ преведену ствар, него баш напротив зато, да констатујем, да је њен превод одвојио од Поповићева те красну Боздехову стварку донео на српску позорницу у присталу облику. У Поповића нарадира још „унечатак“ (стр. 12) и „светокрадеж“ (стр. 37), у њега Кауница „показује велико знање људског срца“ (стр. 41) а кад му Марија Терезија захваљује а он снебивајући се пита: „За шта пак?“ (стр. 57). Даринка је Калићева дакле учинила једним ударцем две услуге српској позорници. Даја јој је ваљан приносак и обезбедила је од евентуалне најезде грозних језичких неподобина.

„Дипломате“ су на нашој позорници тек други цвет из велике а миомирне чешке градине. Од Коларове „Магелоне“, која се у хрватском преводу Августа Шеное 1. априла 1872. јави први а 20. марта 1873. други и последњи пут, није Нови Сад видео до ових

„Дипломата“ чешкога комада. Штама је ту позорници испредњачила јако, јер уз остало изађе од истога Боздеха у преводу истога Срете А. Поповића као 98. свеска Народне Библиотеке Браће Јовановића и историска трагедија „Барон Гериц“.

У „Дипломатама“ се у оквиру занимних ситуација и духовита дијалога региструје први велики успех савршенога дипломате и државника грофа Кауница, кад одмах после ахенскога мира изведе план са свим нове спољашње политике, надмудри новога француског посланика Отфорта и извојева себи и царичину милост и сан државнога канцелара. Боздех је пре свега фино и доследно психолошки оцртао карактере и дао им сваком довољно удела у главној акцији, а уз то је радњу згодно зачињио језгровитим сентенцијама и једним досеткама, тако, да му се „Дипломате“ угодно дају гледати са позорнице.

Само непријатељ дисциплини и реду могао би преноручити глумцу или глумици, да врате улогу, која им се повери. Али кад режија заборави, да је Марији Терезији одмах после ахенског мира бил тек тридесет и две године и да Боздех па уста Лотринскога Франца изреком каже за њу, да је — по Срети А. Поповићу красна, по Даринци Калићевој долуше само љубазна, но по обојима — женица, онда женској страни у „Дипломатама“ не би смео био нико замерити, да се овом приликом и огроњила о дисциплину и ред. Мушка је страна била на свом месту а нарочито је Диник брилирао правом дипломатском јегуљастом лахкоћом. Похвалу заслужује и опрема.

Вече је, да не може бити угодније, донутила Масéова дивна оперица „Јованчини сва-

тоби" са Драгом Спасићком, као Јованком, Добриновићем, као Јованом. Обожима се пре три године на овом месту признало, да су експлентни и у невању и у игри те сад не остаје друго, до забележити, да су Драги Спасићки и сад красно пошли за руком сви лени соловројеви Јованчини, и романца „Од сто момака младих —“ и романаца о игли и арија о намештају и славујева песма, Добриновићу, исто тако Јованова и антреприја и ванијанка с рефреном „На весело узми хаљку на батаљку!“ и куплети „Еј живот теби сремам красан —“ и најпосле обожима оба прекрасна дујета „Где ћеш, јадниче —“ и „За сто седни лено —“. Јованци није на срамоту био њен мали брат Пера у лицу миле Зорке Добриновићке, а ни Јовану његов певидруг Тома у лицу младога Илкића, који је заменио објављенога Стефановића.

Г.

НОЗОРИШТЕ.

(Диплома за чланове „Друштва за српско народно позориште“.) Из Годишњег Извештаја, што га је управни одбор поднео овогодишњој скупштини позоришној, сопствавамо ово о чланској дипломи позоришној:

„Према ранијој одлуци скупштинске зготвљене су пре кратког времена дипломе за чланове „Друштва за српско народно позориште“.

Те дипломе зготвљене су, као што је већ лане јављено, по нацрту што га је израдио познати српски сликар и уметник Урош Предић. Ова диплома показује нам у алегоричкој слици језгру свега онога, што нам драматска појезија путем позоришта пружа. Ту алегоричку слику разјаснило нам је наши сликар засебним „описом и тумачењем“. Диплома је врло лепа и укусно израђена, а зготвио ју је уметнички резачки завод Ангерера и Гешла у Бечу у 1000 примерака. Цела израда стала је око 900 круна. Та диплома, заједно са штампаним „описом и тумачењем“, разаслаје се свима члановима друштвеним, који су исплатили целу прописану чланајину, а тако исто и почасним члановима. Дипломе су већ све потписане и члановима Новосађанима већ и уручене, а остали чланови добије их за који дан. Члану и уметнику Урошу Предићу, академском сликару у Орловату, послан је по жељи му, потписима

и печатом провиђени оригинал његова нацрта те дипломе. Управни одбор изјавио је члану Урошу Предићу своју најтешку захвалност на бесплатној изради поменуте дипломе.

Управни одбор нада се, да ће сада, кад су и чланске дипломе готове, наши родољуби похитати, да се у што већем броју упину за чланове овога друштва, те да тиме припомогну, да се умножи фонд позоришни и осигура опстанак нашем народном позоришту. А диплома, коју ће за исплаћену чланајину добити, служиће им не само као леп украс у дому, него и као видљиви доказ њихова родољубља и љубави према овој народној установи. Дај Боже, да нова чланска диплома доспе у што више домаћа српских!

Ове речи управнога одбора позоришног међема на срце нашим честитим родољубима, општинама и друштвима, и молимо их, да се одазову упином у чланство. Многобројним одзивом обезбедиће се опстанак нашем народном позоришту.

Чланајина износи 100 круна, која се уплаћује или у један пут или у року од три године дана. Друштво и корпорације плаћају 200 круна чланајине, те имају права шиљати по једног заступника на сваку скупштину; а на 2000 круна чланајине могу шиљати по два заступника на скупштину.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа)

У уторак, 25. децембра: „Сеоска лола“. Позоришна игра у 3 чина, с невањем и играњем написао Е. Тот, превео и за српску позорницу уредио Ст. Дескашев, музика од Д. Јенка.

У среду, 26. децембра, по други пут: „Васантасена“. Староиндијска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке, за позорницу прерадио Е. Пол, с немачког превео М. Р. Поповић. (У новом оделу, које је нарочито за овај комад зготвљено.)

У суботу, 29. децембра: „Женски пријатељ“. Комедија у 5 чинова, написао Александар Дима, син, с француског превео Љубаша Љ. Ђокић (Г. Д. Барјактаровић у улози Ријона као гост, први пут.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

36. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

Ван претплате.

Представа за народ с обаљеним ценама.

У Новом Саду, у уторак, 25. децембра 1901:

СЕОСКА ЛОЛА.

Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удесио Ст. Дескачев, музика од Д. Јенка. — Редитељ: Динић.

ОСОБЕ:

Иване Поповић	— — —	Николић.
Милан,	његова ћеца	— — — Васиљевић.
Босиљка,		— — — М. Тодосићева.
Ленка,	сироче под надзором	
Поповићевим	— — —	Д. Васиљевићка.
Стеван Драгић	— — —	Спасић.
Јелка Чизмићева	— — —	Д. Спасићка.
Смиљанић	— — —	Слуга.
Смиљанићка	— — —	М. Тодосићка.
Пела,	сељанке	— — — Л. Вујчићева.
Ана,		— — — М. Радошевићева.

Окружни комесар	— — —	Матејић.
Панта Букало, певац	— — —	Стојановић.
Мита Крадић, ноћни стражар	— — —	Добриновић.
Крадићка	— — —	Д. Николићка.
Марко Вајс, крчмар	— — —	Илкић.
Први,	циганин	— — — Стефановић.
Други,		— — — Вилован.
Јован, слуга код Поповића		Ботић.
Сељани, сељанке и цигани.		Други чин збива се за две године после првог. Комад догађа се у селу у Бачкој.

Свирачки збор ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске свираче ове комаде: 1. Вагнер: „Попутница“. — 2. Келер: „Млетачка серенада“. — 3. Шуберт: „Смеса словенских песама“.

У среду, 26. децембра, по други пут: „Васантасена“. Староиндиска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке, за позорницу прерадио Е. Пол, с немачког превео М. Р. Поповић.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижарници браће М. Поповића најдуже до 11 са. пре подне.

Улазнице могу се добити на каси позоришној од 8—12 сата пре подне и од $6\frac{1}{2}$ сата у вече на каси у позоришту.

Болују: Ј. Тодосић, М. Марковић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ а сршетак у $10\frac{1}{2}$ са. сахата.